

Interview Onderzoek pedagoge **Helena Taelman** toont aan dat simpele woordenschat niet werkt

Kleuters kunnen meer aan dan 'tsjoektsjoeks'

BRUSSEL — Treinen zijn geen 'tsjoektsjoeks', tijdschriften geen 'boekjes' en ook vierjarigen kunnen best een zin met meer dan vijf woorden aan. Kleuterjuffen die een te simpele taal gebruiken, verarmen de woordenschat van hun kleuters, besluit **Helena Taelman**, lector aan de KaHo Sint-Lieven, na een grootschalig onderzoek.

Kleuters die hele dagen weinig anders te horen krijgen dan 'doe allemaal de jasjes aan', 'flinke kindjes' en 'melk of sapje?' hebben het moeilijk om een rijke taal uit de bouwen. "Je moet geen kleutertaal met kleuters spreken. Moeilijke woorden mogen", zegt Helena Taelman, die toekomstige kleuterleidsters Nederlands doceert. "Je moet de kinderen altijd net een stapje voorblijven."

Praten kleuterjuffen te simpel met kinderen?

Helena Taelman: "Het probleem is dat kleuterleidsters heel vaak bezig zijn met de praktische klasorganisatie: de kinderen aan het werk zetten, zorgen dat ze elkaar niet in de haren vliegen.... Uit studies blijkt dat ze op dat moment –heel begrijpelijk – vaak erg simpele taal gebruiken: korte zinnen, weinig synoniemen... Als ze een verhaaltje voorlezen, samen met de kleuters over de wereld praten, of, heel vreemd, wanneer kinderen hun koek opeten, is de taal veel rijker."

Is daar een verklaring voor?

"Ik vermoed dat de druk van het organiseren weg valt. Ze vragen aan de kinderen hoe hun weekend was, wat ze gedaan hebben... en hun taal wordt vanzelf uitgebreider."

Maar kun je dan zonder problemen de moeilijkste

termen afvuren op kleuters?

"Er zijn natuurlijk grenzen. Maar zolang een woord op kleuterniveau uitgelegd kan worden, kan het. Een begrip als 'zwart gat' wordt moeilijk omdat dat zelfs voor volwassenen moeilijk te vatten is, laat staan voor kleuters. Iets als 'geschiedenis' is ook niet simpel als je nog maar 2,5 bent en je amper een verleden hebt. Maar soms slijt een woord er gewoon in en is het niet erg dat een kind niet meteen de volledige betekenis vat."

Hoe zit het met verkleinwoorden? Kleuterjuffen hebben de neiging om zelfs tegen ouders te zeggen: 'Neem een stoeltje.'

"We doen het allemaal wel eens, maar die verkleinwoorden worden door heel veel mensen als ergerlijk ervaren. Specialisten zijn het niet eens over het effect. Nadeel is dat kinderen het originele woord dredi-

'Kinderen kopiëren.

Als een kleuterjuf

complexe zinnen

maakt, zal een kind

dat op den duur ook

doen. En omgekeerd'

HELENA Taelman
PEDAGOGIE KAHO SINT-LIEVEN

gen te vergeten omdat ze altijd de verkleinvorm horen. Voordeel is dat ze makkelijk zelfstandige naamwoorden kunnen herkennen omdat ze altijd op 'je' eindigen."

Zijn er verschillen tussen scholen onderling?

"Tussen scholen, maar vooral ook tussen klassen. Uit Amerikaans onderzoek komt naar voren dat in kansarme buurten leerkrachten vaak een veel simpelere taal hantieren."

Wat is de impact op de kinderen?

"Kinderen kopiëren. Als een kleuterjuf complexe zinnen maakt, zal een kind dat op den duur ook doen. En omgekeerd. De meeste ouders praten automatisch juist met hun kind. Ze zorgen ervoor dat ze hun kroost net een stapje voor zijn qua moeilijkheidsgraad. Bij kansarme

ouders ligt dat anders. Hun taal is vaak minder rijk en ze spreken sowieso minder tegen hun kinderen. Net daarom is het belangrijk dat zij de goede juffen met een rijke taal krijgen."

Kunnen je je leven beteren?

"Gewoon erop letten dat je meer woorden en ingewikkeldere zinsconstructies gebruikt, werkt niet. Met veel training kun je het taalgebruik van een kleuterleidster wel rijker maken. Veel simpeler is het om de activiteiten aan te passen: meer verhalen vertellen, meer spreken over de wereld. En meespelen met de kleuters. Als een kind in een keuken speelt, moet je niet gewoon zeggen 'wat ben je leuk aan het spelen', maar zeg je wel 'oei, de soep is aangebrand'. Op die manier begin je een verhaal en leert het kind nieuwe woorden in een zinvolle context." (KH)

Het Nieuwsblad (8 september 2013)

Online: http://www.nieuwsblad.be/article/detail.aspx?articleid=dmf20130907_00730344

Onderzoek wijst uit dat kleuters er deugd van hebben moeilijke woorden te horen

'Praat niet tegen elke kleuter alsof je er zelf nog één bent'

zondag 08 september 2013, 03u00, Auteur: Kaatje De Coninck

'Heb je in je broekje gedaan?' Of: 'Heb je pijn in je bolletje?' Volwassenen hebben vaak de neiging om zelf te praten als een 3-jarige als ze tegen een kleuter spreken. Niet doen, zegt lector taaldidactiek Helena Taelman. 'Kleuters moeten worden uitgedaagd, je mag best moeilijke woorden gebruiken.'

'Je moet met kleuters geen kleutertaal spreken. Moeilijke woorden mogen, het kan geen kwaad om hen uit te dagen. Blijf ze maar een stapje voor.' Dat zegt Helena Taelman, lector taaldidactiek aan de HUB-KaHo Sint-Lieven, na een grote literatuurstudie van voornamelijk Amerikaanse studies. Haar doel? Onderzoeken wat je als kleuterjuf of -meester het best kan doen om de taal van kleuters rijker te maken.

'In elk geval dus niet je praatstijl aanpassen en net als hen gaan praten. Je moet ze uitdagen. Als je hen een rijk taalaanbod geeft, leren ze bij. Want kleuters kopiëren. Spreek dus ook eens over 'grootouders', in plaats van altijd over 'oma en opa'. Gebruik ook het woord 'jaloers' in plaats van enkel te praten over 'boos' of 'verdrietig'.'

'RIJKE TAAL' WERKT UITDAGEND

Praat niet als een kleuter tegen uw kleuter

Volwassenen hebben vaak de neiging om zelf als een driejarige te praten als ze tegen een kleuter spreken. 'Nochtans gebruik je beter moeilijke woorden', zegt **lector taaldidactiek Helena Taelman.**

VAN ONZE REDACTRICE

KAATJE DE CONINCK

BRUSSEL | Je moet met kleuters geen kleutertaal spreken. Moeilijke woorden mogen, het kan geen kwaad om hen uit te dagen. Blijf ze maar een stapje voor. Dat zegt **Helena Taelman, lector taaldidactiek aan de HUB-KaHo Sint-Lieven, na een literatuurstudie van voornamelijk Amerikaanse studies.** Haar doel? Onderzoeken wat je als kleuterjuf of -meester het best kunt doen om de taal van kleuters rijker te maken.

'In elk geval dus niet je stijl aanpassen en net als hen praten. Je moet ze uitdagen. Als je hen een rijk taalaanbod geeft, leren ze bij. Want kleuters kopiëren. Spreek dus ook eens over grootouders in plaats van over oma en opa.'

Want wat geldt voor de kleuterjuffen en -meesters, geldt evenzeer voor ouders. 'Vooral bij kansarme gezinnen ligt het moeilijk. Hun taal is vaker minder rijk en ze spreken ook minder met hun kinderen.'

Net bij die kinderen is het belangrijk dat zij goede kleuterjuffen krijgen met een rijke taal. 'Maar uit een onderzoek bleek dat kleuterjuffen vaak eenvoudiger praatte tegen kinderen uit kansarme gezinnen. Niet onlogisch, maar dat doe je dus beter niet. Ook voor hen is het goed om uitgedaagd te worden.'

Die moeilijkere woorden, die mag je letterlijk nemen. Een oudere kleuter mag je gerust uitleggen dat de aarde meer is dan alleen grond, bijvoorbeeld. Zolang je hen het woord op kleuterniveau kunt uitleggen, kunnen ze het opnemen.

'Een goede manier om dat te doen, is informatierijke prentenboeken gebruiken', zegt Taelman. 'Zo'n voorbeeld is het boek *Isberen in de Tropen*, een verhaal over de ijsbeer Lars die merkt dat zijn ijschots is losgeraakt, terwijl hij sliep. Terwijl hij meer en meer naar het zuiden drijft, smelt zijn ijschots. Het boek doet kinderen meedenken over de wereld. Zo leren ze makkelijker moeilijke woorden bij.'

Ook belangrijk, zo blijkt uit de

'Als je kleuters een rijk taal-aanbod geeft, kopiëren ze dat. Spreek dus ook eens over grootouders in plaats van oma en opa'

Helena Taelman. © id

onderzoeken, is herhaling. 'Gebruik het woord in andere situaties. Laat het hen zelf in de mond nemen. Uiteindelijk kennen ze niet alleen het woord, maar ook de volledige betekenis.'

Veel verhaaltjes vertellen

Kleuterjuffen of -meesters die 'rijke taal' willen promoten, moeten er hun activiteiten op afstemmen. Taelman: 'Gewoon erop letten dat je moeilijkere woorden en ingewikkelde zinsconstructies gebruikt, werkt niet. Wat wel helpt: veel verhalen vertellen, veel spreken over de wereld. En raar maar waar: gezellige lunch- en snackmomenten inlassen. Ook dan blijken juffen en meesters een rijkere taal te hanteren.'

En wat met die vreselijke verkleinwoorden: neem een stoeltje, daar is je jasje, je bent een flink kindje? 'Specialisten kunnen geen uitsluitel geven', zegt Taelman. 'Enerzijds dreigt het kind het gewone woord te vergeten als het continu de verkleinvorm hoort, maar anderzijds kunnen ze wel makkelijker zelfstandige naamwoorden herkennen omdat ze altijd op "-je" eindigen.'